

Джакомо Джойс (стислий переказ)

Джеймс Джойс

Хто? Бліде обличчя в ореолі пахучих хутр. Рухи її сором'язливі і нервові. Вона дивиться в лорнет.

Так: вдих. Сміх. Злет вій.

Павутинний померк, видовжені витончені літери, погордливі та покірні: знатна молода особа.

Я підіймаюся на легкій хвилі вченої мови: Сведенборг, псевдо-Ареопагіт, Мігель де Молінос, Йоахім Аббас. Хвиля відійшла. Її подруга мурчить віденсько-італійською. Це культура!

Високі підбори стукають голими кам'яними сходами. Холод у замку, задерті кольчуги, грубезні та величезні ліхтарі під звивами баштових сходинок. Швидко стукають підбори — дзвінкий і пустий звук.

Форма мови — малим сказати дуже багато.

Витончена, стигла: виточена різцем внутрісімейних шлюбів в оранжерейній тиші свого народу.

Молочний схід над рисовим полем поблизу Верчеллі. Опущені крила капелюха затінили брехливу усмішку. По ній біжать тіні, по обличчю, освітленому гарячим молочним світлом, жовтаво-жовті тіні на вологому лобі, усмішка в очах.

Падуя далеко за морем. Спокій середини шляху, ніч, морок історії дрімає під місяцем на П'яцца дель Ербле. Місто спить. У підворотнях розпусники: п'ять послуг за п'ять франків. Темна хвиля почуттів, ще, ще, ще.

Очі мої у темряві не бачать нічого, любове моя. Ще. Не треба більше. Темне кохання, темна втома. Не треба більше. Темрява.

Темніє. Вона йде через площу. Вечір спустився на шавлієво-зелені пасовиська, мовчки розливає надвечір'я на росу. Вона йде за матусею, вуглуvато-граційна, кобилиця веде кобиляtko. Із сірих сутінків випливають тонкі витончені стегна, ніжна, гнучка худенька шия, витончена голівка.

Вечір, спокій, таїна... Гей! Конюше! Гей!

Батько з дівчатками мчать схилом верхи на санчатах: султан та його гарем. Низько натягнуті шапки, застібнуті куртки, пригрівся на нозі язик чобота, він туго перетягнутий навхрест шнурком, коротенька спідничка натягнута на круглі коліна. Білосніжний спалах: пушинка, сніжинка:

Коли вона знову вийде на прогулянку,

Чи зможу я знову нею милуватися!

Вибігаю з тютюнової лавки і кличу її. Вона зупиняється і слухає мої слова про уроки, години, уроки години; щоки її червоніють. Ні, ні, ні, не бійтеся!

Боже мій! У найпростіших вчинках вона не така, як всі. Звідки де? Дочка моя у захваті від вчителя англійської. Обличчя літнього чоловіка, красиве, з довгими білими

бакенбардами, єврейське обличчя обертається до мене, коли ми разом спускаємося схилом. О! Добре сказано: ввічливість, доброта, допитливість, природність, стареча неміч, підозрілість, зарозумілість, вихованість, пристрасність, співчуття: чудова суміш. Ігнацію Лойоло, де ж ти?

Серце стомилося, воно в тузі. Хресна путь любові?

Тонкі чуттєві таємні уста: темнокровні молюски.

З ночі і негоди я дивлюся туди, на сповитий туманами схил. Світло у спальні. Вона збирається до театру.

Привиди у дзеркалі... Свічки! Свічки!

Моя мила. Опівночі, після концерту, підіймаюся вулицею Сен Мікеле, нашіптую ці слова. Облиш, Джеймсе! Чи не ти, гуляючи дублінськими вулицями, шепотів інше ім'я?

Вона підіймає руки, намагаючись застібнути ззаду чорну серпанкову сукню. Вона не може: ні, не може. Вона мовчки підходить до мене. Я підіймаю руки для допомоги: її руки падають. Я тримаю ніжний, як павутинка, край сукні, застібаю його й бачу крізь розріз чорного серпанку гнучке тіло в помаранчевій сорочці. Бретельки ковзнули по плечах, сорочка повільно падає: гнучке гладке голе тіло виблискує срібною лускою. Сорочка ковзнула по срібних сидницях... Пальці холодні, легкі, ласкаві...

Доторки, доторки.

Безумний, безпомічний, слабкий подих. А ти схилися і слухай: голос. Горобець під колісницею Джаггернаута волає до володаря світу. Прошу тебе, пане Бог, добрий пане Бог! Прощавай, великий світ! Бо це вже свинство.

Великі банти на витончених бальних черевичках: шпори зніженої пташки.

Дама йде швидко, швидко, швидко... Чисте повітря на гірській дорозі. Похмуро прокидається Трієст: похмуре сонячне світло на безладній тісняві дахів, вкритій коричневою черепицею черепахоподібних; натовпи пустих базик у чеканні національного звільнення. Красунчик встає з ліжка дружини коханця своєї дружини; темно-сині люті очі хазяйки зблискують, вона метушиться, крокує будинком із склянкою оцту в руці... Чисте повітря на гірській дорозі, тупіт копит. Юна вершниця. Гедда! Гедда Габлер!

Торгівці розкладають на своїх вівтарях юні плоди: зеленувато-жовті лимони, рубінові вишні, збезчещені персики з обірваним листям. Карета проїжджає крізь ряди, спиці коліс сліпучо блищать. Дорогу! В кареті її батько зі своїм сином. У них совині очі і мудрість совина. Совина мудрість в очах, вони тлумачать своє вчення (талмуд).

Вона вважає, що італійські джентльмени не дарма вигнали Етторіо Альбіні, критика "Секоло", з партеру за те, що той не підвівся, коли оркестр заграє Королівський гімн. Про це казав за вечерею. Ще б пак! Свою країну любиш, коли знаєш, яка це країна! Вона слухає: діва вельми розумна. Спідницю піднято швидким рухом коліна, біле мереживо, кайма нижньої спідниці, виглядає вище, ніж дозволено, найтонше павутиння панчіх. Дозвольте?

Тихо награвую, наспівую томну пісеньку Джона Дауланда. Гіркота розлуки: мені також гірко розлучатися. Той час переді мною. Очі розкриті з темряви бажання,

затмарюють світанок, їх мерехтливий блиск — блиск стічної канави перед палацом сльонтя Джеймса. Вона бурштинові, завмирають наспіви ніжних мелодій, гордовита пава, поступливі знатні дами у лоджіях, заманливі вуста, гнилі сифілісні дівки, юні дружини в обіймах своїх спокусників, тіла, тіла.

У пелені сирого весняного ранку пливе слабкий запах: аніс, волога тирса, гарячий хлібний м'якуш: і коли я переходжу міст Сен-Мішель, синювато-сталева весняна вода холодить серце моє. Вона плескає та лащить до острова, на якому живуть люди від часів кам'яного віку. Іржавий морок у величезному храмі з мерзеною ліпниною. Холодно, як того ранку: тому що було холодно. Там, на сходинках головного приділу простерті у тихій молитві священнослужителі.

Невидимий голос ширяє, читає нарозспів з Осії. Так говорить Господь: "У скорботі своїй вони з самого ранку шукатимуть Мене і казатимуть: "Підемо і повернемося до Господа!" Вона стоїть біля мене бліда і закацубла, сповита тінями темного, як гріх, нефа, тонкий лікоть її біля моєї руки. Її тіло ще пам'ятає тремтіння того сирого, зтягнутого туманом ранку, квапливі факели, жорстокі очі. Її душа сповнена печалі, вона здригається і ось-ось заплаче. Не ридай за мною, дочко Єршалаїмська!

Я розтлумачую Шекспіра тямущому Трієсту: Гамлет, кажу я, який вишукано ввічливий і зі знаттю, і з простолюдом, був грубий тільки з Полонієм. Ідеаліст, він втратив віру і, можливо, бачить у батьках своєї коханої лише нікчемну спробу природи відтворити її образ...

Невже не помічали?

Вони йдуть коридором попереду мене, повільно розсипається вузол її волосся. Повільний водоспад волосся. Вона чиста і йде попереду, проста і гордовита, ось так вона йшла у Данте, проста і горда, не заплямована кров'ю і насильством, дочка Ченчі, Беатріче, йшла до своєї смерті:

Мені

пояс зтягни і зав'яжи мені волосся

У простий вузол...

Покоївка каже, що її довелося негайно відвезти в лікарню, бідна, вона дуже, дуже страждала, бідна, де дуже серйозно... Я йду з її порожнього будинку. Сльози підступають до горла. Ні, цього не може бути, не так одразу, ні слова, ні погляду... Ні, ні! Моє дурнувате щастя не зрадить мене!

Оперували. Ніж хірурга проник у її нутрощі і відсахнувся, залишивши свіжу рвану рану у її животі. Я бачу глибокі, темні, стражденні очі, прекрасні, як очі антилопи. Страшна рана! Кровожерливий бог!

І знову в своєму кріслі біля вікна, щасливі слова на вустах, щасливий сміх. Пташка щебече після бурі, щаслива, дурненька, що уникла кігтів припадочного владики, щебече щасливо, щебече і щасливо цвірінькає.

Вона каже, що, якби "Портрет художника" був відвертий лише заради відвертості, вона запитала б, чому я дав їй читати його. Так, ви спитали б! Дама вчена.

Вся у чорному — біля телефона. Боязкий сміх, слези, боязкі слова, які згасають...

Поговори з мамою... Цип-цип! Цип-цип! Чорна курочка-молодка. перелякалася: тупоче, зупиняється, схлипує — де мама-курка?

Гальорка в опері. Стіни у патьоках випарів. Безформна купа тіл злилася у симфонії запахів: кислий сморід пахв, висмоктані апельсини, затхлі притирання, їдка сеча, чорне дихання часникових вечер, газу, пряні парфуми, наглий піт достиглих до заміжжя дівчат та заміжніх жінок, сморід чоловіків... Весь вечір я дивився на неї, всю ніч я буду її бачити: висока зачіска, оливкове овальне обличчя і безпристрасні оксамитні очі...

Зелена стрічка у волоссі і вишита зеленою ниткою сукня, колір надії родючості пишної трави, цього могильного волосся.

Мої молитви: холодні гладкі камені, які поринають у вир.

Ці бліді безпристрасні пальці торкалися сторінок, огидних і прекрасних, на яких моя ганьба горітиме вічно.

Бліді, безпристрасні пальці. Невже вони ніколи не грішили?

Тіло її не пахне: квітка без запаху.

Сходи. Холодна тендітна рука: боязкість, мовчання, сповнені млості очі: тоскно.

Кільця сірої пари над пустищем. Обличчя її таке мертве і похмуре! Вологе спутане волосся. Її губи ніжно торкаються, я відчуваю її подих. Поцілувала.

Голос мій потопає у луні слів, як потопав у відлунні пагорбів вічний голос Передвічного, який кликав Авраама. Вона відкидається на подушки: одаліска в розкішному присмерку. Я розчиняюся у ній: душа струменить, летиться, вивергає рідке і розкішне сім'я у вологий, теплий, податливий та зазивний спокій її жіночності... Тепер бери її, хто хоче!

Вийшовши з будинку Раллі, я побачив її, вона подавала милостиню сліпому. Я вітаюсь, моє вітання застає її зненацька. Вона відвертається і ховає чорні очі василіска. Той, хто тільки дивиться на неї, вже отруєний. Дякую, мессієр Брунетто, добре сказано.

Підстилають мені під ноги килими для Сина Людського.

Чекають, коли я увійду. Вона стоїть у золотистому присмерку зали, холодно, на похилі плечі накинутий плед; я зупиняюся, шукаю її поглядом, вона холодно киває мені, проходить сходами, кинувши на мене отруйний погляд.

Вітальня, дешева, зім'ята горохова завіса. Вузька паризька кімната. Щойно тут лежала перукарка. Я поцілував її панчохи і окраєць її темно-іржавої запиленої спідниці. Це інше. Вона. Гогарті прийшов учора познайомитися. Взагалі-то через "Улісса" ...

Символ совісті... Отже, Ірландія? А чоловік? Походжає по коридору у м'яких туфлях і грає у шахи сам із собою.

Навіщо нас тут залишили? Перукарка щойно лежала тут, затиснувши мою голову між бугристих колін. Символ мого народу. Слухайте! Впав вічний морок. Слухайте!

— Я не впевнений, що подібну діяльність духа або тіла можна назвати нездоровою. Вона говорить. Слабкий голос з-за холодних зірок. Голос мудрості. Говори, говори, обдаруй мене мудрістю. Я ніколи не чув цього голосу.

Звиваючись змією, вона наближається до мене у зім'ятій вітальні. Я не можу ані рухатися, ані говорити. Мені не сховатися від цієї зіркової плоті. Мудрість перелюбу.

Ні, я піду. Піду.

— Джиме, милий! Ніжні жадібні губи цілують мою ліву пахву, цілунок проникає у мою вируючу кров. Горю! Зіщулююся, як папірець, який згоряє. Полум'я виривається з-під моєї правої пахви.

Зіркова змія поцілувала мене: холодна змія у ночі. Я згинув!

— Нора!

Ян Пітер Свелінк. Від дивного імені старого голландського музики стає дивною і далекою будь-яка краса. Я слухаю його варіації для клавікордів на старий мотив: молодість проходить.

У тумані старих звуків з'являється цяточка світла: ось-ось заговорить душа. Молодість проходить. Кінець настав. Цього ніколи не буде. І ти це знаєш. То й що? Пиши про це, чорт тебе забирай, пиши! На що ти іще здатен?

"Чому?"

"Тому що в іншому разі я не могла б вас бачити..."

Ковзання — простір — повіки — водоспад зірок, схожих на листя — спадають небеса — безгомінно — безнадійне безгоміння — безгоміння зникнення у її голосі.

Не його, але Варавву.

Запустіння. Оголені стіни. Холодне денне світло. Довгий чорний рояль: мертва музика. Дамський капелюшок з червоною квіткою, складена парасолька. Її герб: шолом, червлень і тупий спис на щиті, вороному.

Посилка: любиш мене, люби й мою парасольку.